

سرمقاله

امیر افشار فتوحی
دبیر تحریریه

آیا «سینماحقیقت» آماده ورود به دهه سوم است؟

بیستمین دوره جشنواره بین‌المللی فیلم مستند ایران «سینماحقیقت» در حالی فراخوان خود را منتشر کرده که شاید بیش از هر زمان دیگری، نام «حقیقت» خود به یک پرسش بزرگ تبدیل شده است؛ این که «حقیقت» در جهان امروز دقیقاً چیست؟ آیا حقیقت همان چیزی است که دوربین ثبت می‌کند یا آن چیزی است که فیلمساز از دل انبوه تصاویر، روایت‌ها و داده‌ها بیرون می‌کشد؟

دو دهه از تولد مهم‌ترین رویداد تخصصی سینمای مستند ایران می‌گذرد. بیست سال زمان کمی نیست؛ آن قدر طولانی هست که بتوان از یک جشنواره انتظار داشت نهمین میزبان آثار مستند باشد، بلکه در شکل‌گیری جریان‌های تازه، کشف استعدادها و حتی تعریف دوباره نسبت سینمای مستند با جامعه نقش آفرینی کند. به همین دلیل، بیستمین دوره «سینماحقیقت» نباید تنها یک مناسبت تقویمی یا فرصتی برای مرور خاطرات باشد؛ این دوره می‌تواند نقطه‌ای برای بازاندیشی درباره آینده مستندسازی ایران باشد.

در سال‌های نخست، مستند بیش از هر چیز رسانه ثبت واقعیت بود. دوربین به میان مردم می‌رفت، حادثه را ثبت می‌کرد، چهره‌ها را نشان می‌داد و مخاطب به تصویر اعتماد می‌کرد. اما امروز جهان دگرگون شده است. در عصر هوش مصنوعی، دیپ‌فیک، بازنمایی‌های دیجیتال و جنگ روایت‌ها، تصویر دیگر به تنهایی سند نیست. آنچه دیده می‌شود الزاماً آن چیزی نیست که رخ داده است. در چنین شرایطی، نسبت میان «دیدن» و «دانستن» پیچیده‌تر از گذشته شده و همین مسئله جایگاه مستندساز را نیز تغییر داده است.

اما شاید مهم‌تر از همه این باشد که امروز تفاوتی بنیادین میان «ثبت واقعیت» و «کشف حقیقت» وجود دارد. واقعیت، آن چیزی است که در برابر دوربین رخ می‌دهد؛ اما حقیقت، لایه‌های پنهانی است که در دل همان واقعیت پنهان شده‌اند. حقیقت می‌تواند در سکوت‌ها، حذف‌ها، تناقض‌ها و حتی در انتخاب زاویه دید مستندساز شکل بگیرد. از همین جاست که وظیفه مستندساز دیگر صرفاً ثبت جهان نیست، بلکه فهم و بازسازی معنای آن است.

با این نگاه، جشنواره‌ای مانند «سینماحقیقت» که نام خود را بر این مفهوم بنیادین بنا کرده، صرفاً یک رویداد نمایش فیلم نیست؛ بلکه باید به یک نهاد فکری در حوزه مستند تبدیل شود. نهادی که بتواند درباره آینده این سینما سؤال طرح کند، مسیرهای تازه را تشویق کند و نسبت میان واقعیت و روایت را به چالش بکشد.

نکته مهم این است که این انتظار، به معنای نادیده گرفتن دستاوردهای جشنواره نیست. اتفاقاً «سینماحقیقت» در سال‌های گذشته توانسته مهم‌ترین و برترین سینمای مستند ایران باشد، آثار قابل توجهی را معرفی کند و به بسیاری از فیلمسازان جوان فرصت دیده شدن بدهد. اما دقیقاً به دلیل همین جایگاه تثبیت شده است که می‌توان از آن انتظار بیشتری داشت؛ انتظاری فراتر از نمایش آثار و نزدیک‌تر شدن به نقش جریان‌ساز. یکی از مهم‌ترین چالش‌های امروز سینمای مستند ایران، فاصله گرفتن تدریجی از تجربه‌گرایی و جسارت فرمی است. بخش قابل توجهی از تولیدات مستند به سمت قالب‌های گزارشی، توضیحی یا سفارشی حرکت کرده‌اند؛ آثاری که اگرچه ممکن است از نظر محتوایی ارزشمند باشند، اما کمتر در پی کشف زبان تازه یا شکستن ساختارهای تثبیت شده هستند. در چنین شرایطی، نقش جشنواره‌ها نه فقط انتخاب بهترین آثار، بلکه حمایت از مسیرهای کمتر طی شده است.

اگر «سینماحقیقت» قرار است همچنان مهم‌ترین جشنواره مستند ایران باقی بماند، باید بیش از پیش به فیلمسازانی میدان دهد که چه در انتخاب سوره، چه در فرم روایت و چه در شیوه مواجهه با واقعیت ریسک می‌کنند. مستندهایی که از نگاه‌های کلیشه‌ای فاصله می‌گیرند و تلاش می‌کنند تجربه‌ای تازه از دیدن و فهمیدن ارائه دهند، همان آثاری هستند که می‌توانند آینده این سینما را شکل دهند.

در این میان، نباید فراموش کرد که جهان امروز نیز جهان روایت‌های متکثر و گاه متناقض است. در چنین جهانی، مستندساز دیگر تنها راوی واقعیت نیست، بلکه کسی است که میان انبوه روایت‌ها، به دنبال معنا می‌گردد. همین مسئله، مسئولیت‌آورا سنگین‌تر و جایگاه جشنواره‌ها را احساس‌تر می‌کند. جشنواره‌ای که بتواند این مسئولیت را درک کند، از سطح نمایش آثار فراتر می‌رود و به یک مرجع فکری تبدیل می‌شود.

بیستمین دوره «سینماحقیقت» از این منظر، صرفاً یک عدد در تقویم جشنواره‌ها نیست؛ بلکه فرصتی است برای پرسیدن یک سؤال جدی‌تر: آیا سینمای مستند ایران آماده ورود به مرحله‌ای است که در آن، «حقیقت» نه امری بدیهی، بلکه امری قابل جست‌وجو، قابل بحث و قابل بازتعریف است؟

پاسخ به این سؤال، مسیر آینده جشنواره را نیز روشن می‌کند. اگر «سینماحقیقت» بتواند در دهه سوم فعالیت خود، به جای اتکالی صرف به ثبت واقعیت، به سمت حمایت از کشف حقیقت حرکت کند، آن گاه نهمین نام خود را حفظ کرده، بلکه معنای آن را نیز عمیق‌تر کرده است. و این دقیقاً همان نقطه‌ای است که یک جشنواره از «رویداد» به «جریان» تبدیل می‌شود.

«مادران» دوباره به آنتن تلویزیون بازگشت

سریال «مادران» با محوریت روایت‌های انسانی و اجتماعی درباره نقش الهام‌بخش مادران، از ۵ تیر دوباره روی آنتن شبکه دو سیما رفته است.

این مجموعه پس از پخش در شبکه یک با استقبال مخاطبان، دوباره در جدول پخش قرار گرفته و هر شب ساعت ۲۱:۱۵ پخش می‌شود. این سریال زندگی مادرانی را به تصویر می‌کشد که با صبر، امید و استقامت در برابر دشواری‌های زندگی

نقش آفرینی می‌کنند. تهیه‌کنندگی اثر بر عهده حسین رستم‌پور و کارگردانی آن با مسعود دهنوی است.

این مجموعه محصول گروه تلویزیونی شاهد و خانه تولیدات جوان مرکز سیم‌رغ است. بازیگرانی چون رویا افشار، ارسطو خوش‌رزم و... در آن حضور دارند.

صباخبر

موافقت شورای پروانه فیلمسازی سینمایی با ساخت ۴ فیلم

شورای پروانه فیلمسازی سازمان سینمایی، در جلسه اخیر خود، با ساخت ۴ فیلم سینمایی موافقت کرد.

به گزارش صبا، به نقل از اداره‌کل روابط عمومی سازمان سینمایی، فیلم نامه‌های «پرتره یک زندگی» به تهیه‌کنندگی حسین کاکاوند و کارگردانی و نویسندگی مهدی موسوی بزرگی، «آوای بشیر» به تهیه‌کنندگی سید روح‌الله حسینی یزدی و کارگردانی و نویسندگی حسین مه‌کام، «سفید بخت» به تهیه‌کنندگی

علی نجفی امامی و کارگردانی محمد مسلمی و محمدرضا نجفی امامی و نویسندگی محمد مسلمی و انیمیشن «دلوران هفت دریا» به تهیه‌کنندگی و کارگردانی حسین قاسمی جامی و امیر قلیچ‌خانی و نویسندگی رضا مقصدی موافقت شورای پروانه فیلمسازی سینمایی سازمان سینمایی را اخذ کردند.

صباخبر

گفت‌وگو با وحید مزرعه کارگردان فیلم کوتاه «ناکوک»

سینا رازانی شانس بزرگ من بود

وحید مزرعه کارگردان فیلم کوتاه «ناکوک» عنوان کرد: ایده اولیه این اثر از یک ویدئو در شبکه‌های اجتماعی الهام گرفته شد؛ ویدئویی از فردی که از طریق سوت زدن در خیابان امرار معاش می‌کرد. در ابتدا قصد داشتم مستندی درباره این شخص که در بازار تهران فعالیت می‌کرد، بسازم اما پس از تأمل، تصمیم گرفتم آن را به شکلی داستانی روایت کنم.

وی افزود: من هرگز این شخص را ندیده‌ام و فیلمنامه «ناکوک» زندگینامه واقعی او را روایت نمی‌کند بلکه فقط شخصیت و رفتار وی الهامبخش من بوده است. سایر عناصر داستان، حاصل تخیل و نگارش شخصی من است.

این فیلمساز درباره زمان تولید «ناکوک» گفت: پیش‌تولید این پروژه از اسفند ۱۴۰۲ آغاز شد. در اواخر اسفند، هماهنگی با عوامل اصلی از جمله فیلمبردار، طراح صحنه، صدابردار و سایر همکاران صورت گرفت و انتخاب لوکیشن‌ها نیز انجام شد. نهایتاً تولید فیلم در تاریخ ۱۶ خرداد ۱۴۰۳ انجام پذیرفت. کل فیلمبرداری در سه روز به انجام رسید که یک روز در بازار تهران، یک روز در میدان منیریه و روز دیگر در لوکیشن داخلی «لخانه» بود. در روند آماده‌سازی و شکل‌گیری فیلم، آشنایی و همراهی سام شجاعی به‌عنوان تهیه‌کننده، نقش مهمی در پیشبرد پروژه داشت. این همراهی باعث شد مسیر تولید با اطمینان و تمرکز بیشتری دنبال و شرایط لازم برای اجرایی شدن ایده و رسیدن پروژه به مرحله تولید فراهم شود.

وی درباره حضور سینا رازانی در این فیلم توضیح داد: سینا رازانی را می‌توان یکی از شانس‌های بزرگ من در این پروژه دانست. او بازیگری توانمند و درجه یک است. در ابتدا سینا رازانی گزینه اول ایفای این نقش نبود و با بسیاری از بازیگران، حتی چهره‌های غیرمعروف، مذاکره

مه‌ر

کردم و حتی تست‌هایی برگزار شد؛ اما هیچ کدام آنچه را که مد نظر داشتم، ارائه ندادند. تقریباً یک هفته مانده به فیلمبرداری، سینا رازانی به جمع ما پیوست. در طول این هفته، گفتگوهای مفیدی داشتیم و او با اعتمادبه‌نفس کامل، توانایی خود را برای ایفای این نقش اثبات کرد. با وجود پیوستن در لحظه آخر، موفق شدیم سه روز فیلمبرداری را به خوبی پیش ببریم.

این فیلمساز درباره پروژه‌های جدید خود توضیح داد: یک فیلم کوتاه با عنوان «ماندن» در مرحله پس از تولید دارم و همچنین یک مستند کوتاه را به پایان رسانده‌ام. برای جشنواره فیلم ۱۰۰ نیز یک فیلم ۱۰۰ ثانیه ساخته‌ام. در مرحله پیش‌تولید یک فیلمنامه کوتاه داستانی هستم که امیدوارم امسال بتوانم آن را تولید کنم.

وی در پایان درباره موضوع ضد جنگ فیلم کوتاه ۱۰۰ ثانیه‌ای که ساخته است، گفت: موضوع این فیلم کاملاً ضد جنگ است و به مقوله جنگ می‌پردازد، اما نه به شکل خاصی نظیر جنگ ایران و آمریکا یا سایر مصادیق؛ بلکه در مورد کلیت جنگ و پیامدهای آن است.

«مایکل» پرفروش‌ترین فیلم بیوگرافی تاریخ شد

فیلم «مایکل» به کارگردانی آنتوان فوکوا پس از عبور از فروش ۹۷۷ میلیون دلار، با شکستن رکورد «اوپنهایمر» ساخته کریستوفر نولان، به پرفروش‌ترین فیلم بیوگرافی تاریخ سینما تبدیل شد. «اوپنهایمر» پیش‌تر با فروش ۹۷۵ میلیون دلار در صدر قرار داشت، در حالی که فیلمی سه‌ساعته و بارده سنی بزرگسال بود. «مایکل» با بازی جعفر جکسون در نقش عمویش مایکل جکسون، پیش‌تر نیز رکورد «پسودی بوهمی» را با فروش ۹۱۱ میلیون دلار در بخش

موزیکال‌های بیوگرافی شکسته بود. این فیلم توسط یونیورسال در بازارهای بین‌المللی و لاینزگیت در آمریکا توزیع شده و در مجموع ۶۰۷.۲ میلیون دلار خارج از آمریکا و ۳۷۰ میلیون دلار در داخل فروش داشته است. در هفته نخست اکران نیز با ۲۱۷ میلیون دلار جهانی رکورد «مستقیم از کامپتون» را پشت سر گذاشت. در این فیلم جعفر جکسون، مایکل تار، کلن دو مینگو، نیا لانگ، کندریک سمپسون و دیگران بازی کرده‌اند. لاینزگیت ساخت قسمت دوم را نیز در برنامه دارد.

سی‌نما

انتشار اولین تریلر رسمی فیلم «پرنندگان خشمگین ۳»

پارامونت اولین تریلر رسمی انیمیشن «فیلم پرنندگان خشمگین ۳» را منتشر کرد. این تریلر با شوخی‌های متعدد همراه است و نشان می‌دهد شخصیت «رد» اکنون پدر شده است.

جیسون سودیکیس، جاش گد، ریچل بلوم و دنی مک‌براید بار دیگر صدای شخصیت‌های اصلی را برعهده دارند. همچنین بازیگران جدیدی چون اما مایرز، کیکو پالمر، تیم رابینسون، لیلی جیمز و جمعی دیگر به گروه صدایشان اضافه شده‌اند.

کارگردانی این قسمت را جان رایس برعهده دارد و فیلمنامه را تورپ ون اورمن نوشته است. تهیه‌کنندگی نیز با همکاری جان کوهن، دن چوپا و تورو ناکاهازا انجام شده و هیتور پیرا برای ساخت موسیقی بازگشته است. دو قسمت اول «پرنندگان خشمگین» در سال‌های ۲۰۱۶ و ۲۰۱۹ بیش از نیم میلیارد دلار در سراسر دنیا فروختند. استودیوی سونی آن دو فیلم که بر اساس بازی محبوبی به همین نام ساخته شده بودند را پخش کرد. اکران قسمت سوم ابتدا برای ژانویه ۲۰۲۷ برنامه‌ریزی شده بود اما به دسامبر امسال منتقل شده است.

سی‌نما